
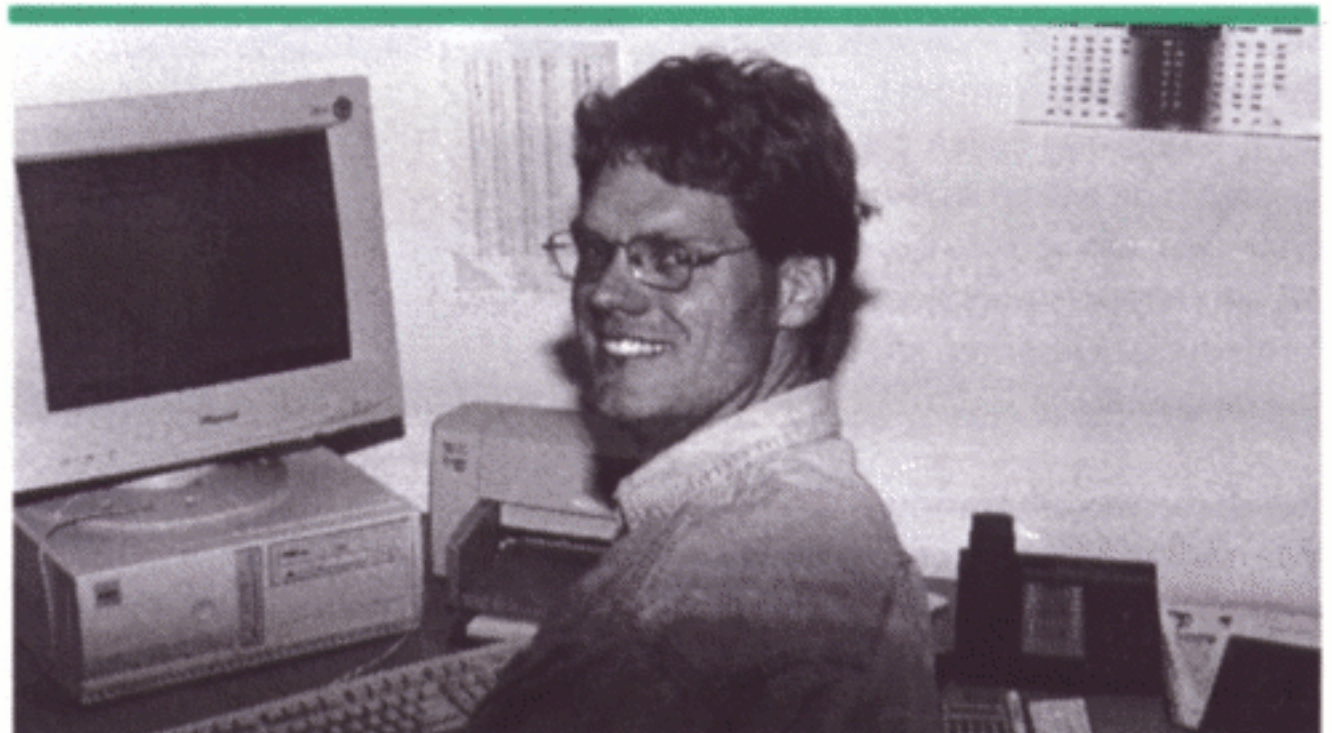
Onderzoek Proeftuin Zwaagdijk
wijst uit:

**'WATERBROEI VAN IRIS TECHNISCH
GESPROKEN EEN MOGELIJKHEID'**

door André Laffort

ZWAAGDIJK- Het op water broeien van bloembollen is niet nieuw. Denk aan de aloude hyacint op glas. Nieuw is wel de sterk toegenomen belangstelling vanuit de professionele Nederlandse broeierij voor de teelt op water. Na een aarzelend begin in 1997 wordt in de tulpen het komende seizoen ruim 1/6 van het areaal op water gebroeid. De vraag is of de 'waterbroei' het ook gaat maken in de iristeelt.

Proeftuin Zwaagdijk startte dit jaar een onder meer door de Gebr. Bot BV, de Rabobank en VBA gesponsord onderzoek naar de praktijk-

Volgens Hans Meester, onderzoeker bij de Proeftuin Zwaagdijk, doen op watergebroeide irissen kwalitatief weinig onder voor irissen uit de kas.

---

mogelijkheden van waterbroei bij de iris. Het onderzoek is gebaseerd op eerder door Jacques Schipper van het Laboratorium voor Bloembollenonderzoek (LBO) uitgevoerd wetenschappelijk werk. In combinatie met datzelfde LBO is ook broeier Marcel Boos inmiddels gestart met onderzoek naar de praktijkmogelijkheden van het irisbroeien op water.

Volgens Hans Meester, onderzoeker bij de Proeftuin Zwaagdijk, blijkt uit zijn onderzoek nu al (het onderzoek neemt in totaal drie jaar in beslag, red.), dat er voor de waterbroei technisch gesproken mogelijkheden zijn. Het onderzoek toont bijvoorbeeld glashard aan (zie grafiek) dat op water gebroeiende irissen kwalitatief (lengte en gewicht) weinig onder doen voor hun soortgenoten uit de volle grond in de kas.

Bloei

Meester verwacht dat met behulp van andere preparatie-instellingen nog belangrijke winst kan worden geboekt, bijvoorbeeld als het gaat om bladlengte (ruigheid). Ook is volgens hem al vastgesteld dat het uitbloeipercentage van een soort als Blue Magic op water beter is dan in de volle grond in de kas. Volgens Meester is het uitbloeipercentage bijna honderd procent. Met name de 'geremde' teelt doet het naar zijn zeggen goed op water. Voor het onderzoek van de Proeftuin zijn drie soorten irissen gebruikt te weten: Blue Magic, Blue Diamond en Apollo. Voor deze drie soorten zijn proefopzetjes gemaakt in stromend en stilstaand water en in de volle grond. De vergelijking van deze partijen vond plaats met bollen die geplant werden in de praktijk bij telers. Bij het onderzoek zijn voor de bollen in water een temperatuurtraject en twee bemestingssystemen ingebouwd (zie de grafiek).

Rendementsverbetering

Wat de kansen op een eventuele doorbraak van water in de irisbroeierij betreft, zegt Meester dat dat er voor het slagen van het Proeftuinonderzoek eigenlijk niet eens zo veel toe doet. 'Onze insteek hier is kijken

	Blue Magic		Blue Diamond		Apollo	
	gewicht	lengte	gewicht	lengte	gewicht	lengte
voortrekken	26	53	21	51	22	48
grond	28	55	18	51	20	54

De resultaten van de proef die de Proeftuin Zwaagdijk heeft gedaan met irissen op water en irissen in de volle grond.

of er voor de tulpenbroeiers in ons land een rendementsverbetering is te realiseren, bijvoorbeeld door hun seizoen wat op te rekken. Die mensen hebben geïnvesteerd in een waterproductie die eigenlijk maar vijf maanden in bedrijf is. Het tulpenseizoen loopt van oktober/november tot april. De iristeelt zou dat gat op basis van de onderzoeksbevindingen voor een deel kunnen opvullen.'

Of ook de echte irisbroeiers straks massaal instappen op waterbroei is -zo lijkt het- een ander verhaal. Zoals gezegd heeft het onderzoek tot dusver alleen nog maar uitgewezen, dat de waterbroei niet onder doet voor de broei op volle grond in de kas. Wanneer je vervolgens de kosten van waterbroei in ogenschouw neemt, dan kun je niet anders dan denken dat de meeste irisbroeiers zich wel tweemaal zullen bedenken voordat ze aan het avontuur beginnen.

Voordelen

Er zijn echter een aantal tot dusver nog niet genoemde voordelen van de waterbroei die er mogelijk voor kunnen zorgen dat de irisbroeierij straks toch 'om gaat' voor water. Zo'n voordeel is bijvoorbeeld het toenemende werkgemak bij waterbroei. De bollen worden opgezet in waterbakken die op tafels staan. Doordat de bloemen op hoogte staan is zwaar bukwerk niet meer nodig.

Een ander voordeel is dat bij de waterbroei het plukken gemakkelijk gaat. 'Je kunt ze er bij de kop met en al uit het water halen zonder dat het kracht kost', zegt Meester. Ook een belangrijk punt als het gaat om de toekomst van de waterbroei lijkt het middelengebruik. Met waterbroei heb je volgens de Proeftuinonderzoeker bijvoorbeeld geen grondontsmettingsmiddelen meer nodig.

De waterbroei van irissen kent een aantal belangrijke voordelen ten opzichte van de kasbroei. Zo is er sprake van een verbetering van de arbeidsomstandigheden. De bloemen staan op tafels waardoor bukwerk bij het plukken achterwege kan blijven. Verder zijn bij waterbroei geen grondontsmettingsmiddelen nodig.

Succes

Meester: 'Uiteindelijk zie je met dit soort dingen dat externe omstandigheden niet zelden beslissend zijn voor succes. Denk aan de netten-teelt. Met die netten werken konden we dertig jaar geleden ook al. Toen was de noodzaak nog niet zo aanwezig. Maar met de behoefte aan verse grond en het krapper worden van de arbeidsmarkt zie je dat de netten wel in een behoefte voorzien.'

Iets dergelijks zou volgens Meester ook best kunnen gebeuren met de popularisering van de waterbroei. Wanneer bijvoorbeeld de overheid doorgaat met het opleggen van beperkingen ten aanzien van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, dan houdt het broeierijk straks geen mogelijkheden meer over. Dan moet men op zoek naar een alternatief. De waterbroeierij lijkt in dat geval voor veel broeiers een serieuze optie.

Commentaar van de Gebr. Bot BV op de waterbroei van irissen

'Het onderzoek naar de waterbroei van irissen biedt volgens ons zeker perspectieven', zegt Evert Bot. Dat betekent volgens hem niet dat de irisbroeierij de overstap naar water nu al kan maken. Hij verwacht dat dat –als het al gebeurt– nog zeker 1 of 2 jaar zal duren. Bot: 'Aan het teeltsysteem zoals de Proeftuin dat nu bij haar proeven gebruikt, kan bijvoorbeeld nog wel het een en ander verbeterd worden.' Met het oog daarop wordt volgens Bot het komend seizoen bijvoorbeeld onderzoek gedaan met aangepaste preparatieschema's.